

Índex d'articles sobre humanitats i ciències socials publicats a la revista *Espitllera* de Montblanc. Segona etapa (1994-1997)

JOSEP M. GRAU I PUJOL

Aquesta breu compilació bibliogràfica és la continuació de l'article publicat l'any 2007 a *l'Aplec de Treballs* 25 (p. 216-225). El seu objectiu és molt simple: divulgar les investigacions històriques sobre Montblanc aparegudes a la revista *Espitllera*, que dirigia, editava i imprimia en la segona etapa (19 de maig del 1994-abril 1997) l'emprenedor i activista cultural Josep M. Carreras Vives. En aquests tres anys aparegueren un total de 24 números (del 87 al 111), els quals constitueixen un reflex de la vida i història recent de la vila ducal i els seus habitants. Entre les fites a remarcar en aquests anys destaca la celebració de les festes del setè centenari del santuari de la Mare de Déu de la Serra (1996), efemèrides que merescué un número extraordinari (el 107) de 92 pàgines amb la portada a color. Altres informacions locals a esmentar són les activitats de les entitats culturals (Arxiu i Museu comarcals, Centres d'Estudis de la Conca, Casal Montblanquí), religioses (parròquia, congregació de la Sang) i grups folklòrics com el ball de bastons, de diables, torraires, grallers, el bestiari popular (mulassa i drac), geganters, bandes de música, els traginers, festa de Sant Jordi i molts d'altres. En l'aspecte de patrimoni artístic convé recordar les cròniques de l'enfonsament d'una torre de la muralla medieval, la recuperació dels Molins de la Vila, el Palau Alenyà, la façana i els pinacles de Santa Maria, a més de les esglésies de Lilla, Rojals i l'ermita de Sant Joan. Altres esdeveniments a recordar foren els projectes del TGV i la variant de la carretera N-240 que han acabat canviant sensiblement el paisatge de la Conca. Si en l'aspecte informatiu fou difícil competir amb la immediatesa dels dos setmanaris vallencs (*El Pati* i *Nova Conca*), *l'Espitllera* guanyava en profunditat i proximitat, prova d'això són les interessants entrevistes a personatges locals i forans, sense oblidar els nombrosos articles d'opinió, el veritable batec de la capçalera i mostra de la importància del diàleg entre ciutadania i política municipal.

Hem seleccionat només els articles que aporten novetats a la historiografia local, la majoria realitzats basant-se en dades d'arxiu, història oral o contrast de bibliografia. La divisió per la qual hem optat és temàtica i cronològica per la qual cosa hi ha alguns articles que es podrien encabir en dos o més apartats, però com que la relació no és gaire llarga no hem repetit les entrades. Per blocs sobresurt la història de l'art i l'arquitectura, amb els treballs del farmacèutic montblanquí Jaume Felip Sánchez, el qual també conrea altres aspectes de la història medieval, moderna i contemporània, és a dir, un veritable tot terreny. Puntualment l'acompanya el seu

oncle, José Sánchez Real. Segueix les recerques de Valentí Gual Vilà sobre demografia històrica de la Guàrdia dels Prats, Prenafeta i Rojals. Des de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona hi ha l'estudi de Salvador Rovira sobre la petita noblesa local de l'edat moderna (nissagues Mediona i Gendre). Les biografies de personatges montblanquins són també presents per les mans de Francesc Escatllar, Jordi Tous, Joaquim Albareda, Josep Olesti, Francesc Sifre, Josep M. Porta i Andreu Mayayo. No trobem cap treball sobre arqueologia i història antiga, però sí sobre arxius (Gener Gonzalvo), música i onomàstica (Josep M. Contijoch). Finalment cal dir que Maria Porter Moix publicà una sèrie de nou articles sobre història general de la Península Ibèrica.

Una altra aportació de la revista fou l'edició de textos del segle XIX referents a Montblanc (ex. Pascual Madoz i Domènec i Montaner).

Creiem que tota aquesta bibliografia històrica va servir en el seu moment per divulgar el passat de la vila, conèixer aspectes inèdits i sobretot per avançar en la historiografia local. Ben segur que molts dels treballs, tot i les limitacions d'espai, no s'haurien realitzat sense l'existència de l'avui desapareguda revista *Espitllera*.

Arxivística i bibliofília

- Gener Gonzalvo Bou, “El llegat Pedrolo de l'Arxiu Comarcal de Tàrraga”, 91 (1994), p. 38-41.
- M. Elena Virgili Bertran, “La biblioteca-hemeroteca municipal de Tarragona”, 96 (1995), p. 36-37.

Antropologia-etnografia

- Laia Carreras-Judit Rodríguez, “Cal Montsarrill”, 103 (1996), p. 30-31.
“Mobles Rovira”, 107 (1996), p. 35-36.
“Perfumeria Vives, els 50 anys d'un establiment”, 110 (1997), p. 28.
- Jaume Felip Sánchez, “El Corpus a Montblanc (ss. XIII-XVI)”, 106 (1996), p. 24-25.
- Marcel Folch Roset, “Esbós a una història dels traginers”, 104 (1996), p. 23.
“Els records del Marcel” [sobre els torraires de Montblanc].
- Josep M. Porta Balanyà, “Els Torraires de Montblanc. Una colla castellera amb tradició”, 93-94 (1994), p. 28-30.

Història medieval

- Jaume Felip Sánchez, “El primer quart del segle XIV a Montblanc”, 89 (1994), p. 33.

“La fundació del monestir de la Serra”, 107 (1996), p. 60-62.

”L'estudi de gramàtica de Montblanc (segles XIII-XV)”, 109 (1996), p. 29-31.

- José Sánchez Real, “Abaciologi del monestir de la Serra de Montblanc”, 107 (1996), p. 63-67.

Història moderna

- “Un viatger anglès a Montblanc (segle XVI)”, 88 (1994), p. 29.
- Jaume Felip Sánchez, “Dos abats de Santes Creus de llinatge montblanquí”, 97 (1995), p. 32-33.
- “Montblanc després de la Guerra dels Segadors”, 99 (1995), p. 26-27.
- “Possessió de la Castlania de Montblanc, l'any 1725”, 103 (1996), p. 32-34.
- “L'economia municipal a la darrerria del segle XVII. La venda dels molins del municipi”, 105 (1996), p. 30-32.
- Josep M. Grau Pujol-Roser Puig Tàrrach, “L'església de Rojals a la llum de les visites pastorals (segles XVII-XVIII)”, 88 (1994), p. 38-39.
- “Gitanos montblanquins (segles XVII-XIX)”, 89 (1994), p. 34-35.
- “Relacions entre Montblanc i Valls en el segle XVIII”, 91 (1994), p. 42-44.
- Manel Güell, “Els assalts a la vila ducal durant la Guerra dels Segadors”, 93-94 (1994), p. 35-36.
- Valentí Gual Vilà, “Poblet i Montblanc. Relacions tempestuoses a l'entorn de l'explotació del bosc”, 89 (1994), p. 36-39 (i II), 91 (1994), p. 45-46.
- “Moviment demogràfic i estacional de Rojals (1725-1815), 100 (1995), p. 57-58.
- “Llagostes i miracle. La Guàrdia dels Prats, 1687”, 101 (1996), p. 33.
- “Moviment demogràfic i estacional de la Guàrdia dels Prats (I), 110 (1997), p. 44-45.
- “Prenafeta i Miramar. Baptismes i estacionalitat onomàstica”, 102 (1996), p. 37-38.
- Roser Puig Tàrrach, “Els homes de Prenafeta i Miramar ara fa dos-cents anys. La lleva dels miquelets (1795)”, p. 38-40.
- Salvador J. Rovira [Gómez], “Els Mediona. Un llinatge montblanquí a Tarragona (segles XVI-XVII)”, 90 (1994), p. 30-32.
- “Notícies del llinatge Gendre (segles XVII i XVIII), 95” (1995), p. 32.
- Jaume Teixidó Montalà, “El cognom Montalà a Prenafeta”, 105 (1996), p. 29.

Història contemporània

- “Llicència per a la coronació de la Mare de Déu de la Serra, any 1906”, 107 (1996), p. 87-88.
- “Montblanc segons Pascual Madoz (segle XIX)”, 89 (1994), p. 29.
- “El Sometent de Catalunya”, 88 (1994), p. 26.
- “Itineraris militars per la Conca de Barberà (1850)”, 91 (1994), p. 34. (II), 95 (1995), 33.
- Josep M. Abelló Barrios, “Les sortides de la Mare de Déu de la Serra en el meu record”, 107 (1996), p. 79-80.
- Josep Andreu-Josep M. Carreras, “Antònia Macià, vídua Tarradellas”, 91 (2004), p. 20-24.
- Jaume Felip Sánchez, “El príncep d’Astúries, obrer major de la Serra”, 102 (1996), p. 30-31.
“Petita història d’un alcalde singular”, 110 (1997), p. 40-43.
- Josep M. Grau Pujol, “Relacions entre la Selva del Camp i la Conca de Barberà (1908-1936)”, 92 (1994), p. 35-36.
“Un document de la Guàrdia dels Prats [sobre les obligacions del camper]”, 103 (1996), p. 26-27.

Història general

- Maria Porter Moix, “Ibèria, Hispània, Espanya (I)”, 87 (1994), p. 4. (II), 88 (1994), p. 4. (III), 89 (1994), p. 5. (IV), 90 (1994), p. 4-5. (V), 91 (1994), p. 7-8. (VI), 92 (2004), p. 4. (VII), 93-94 (1994), p. 3. (VIII), 95 (1995), p. 3. (i IX), 96 (1995), p. 4.

Història de l’art

- Ismael Balanya [Moix], “La Serra i els artistes actuals. El fresc de l’altar major”, 107 (1996), p. 76.
- Joan Bassegoda Nonell (a cura de), “Montblanc segons un dietari de Lluís Domènech i Montaner (1893)”, p. 28.
- Jaume Felip Sánchez, “El primer arquitecte de l’església de Santa Maria de Montblanc”, 87 (1994), p. 42-43.

- “Una obra desconeguda de l'escultor Belart”, 88 (1994), p. 36-37.
- “La imatge de Santa Magdalena de l'Hospital”, 90 (1994), p. 28-29.
- “L'enteixinat de l'església de la Mercè”, 91 (1994), p. 30-31.
- “L'activitat del pintor Ferrer Bassa a Montblanc”, 93-94 (1994), p. 37-39.
- “L'edifici de ca la vila”, 95 (1995), p. 30-31.
- “La primitiva església de Santa Maria de Montblanc”, 96 (1995), p. 34-35.
- “Dues pintures inèdites de l'artista montblanquí Guillem Seguer (s. XIV)”, 100 (1995), p. 59-61.
- “El rellotge públic de Montblanc” (ss. XIX-XX), 101 (1996), p. 39-40.
- “Copistes de llibres medievals montblanquins”, 108 (1996), p. 30-31.
- Josep M. Grau-Roser Puig Tàrrach, “Reformes a l'església de Sant Miquel al segle XVIII”, 87 (1994), p. 40-41, 61-62.

Música

- Anònim, “Seguici de coixos”, 102 (1996), p. 28-29.
- “L'esbart dansaire Esplai de Joventut”, 102 (1996), p. 17-19.
- Josep M. Cardona Sánchez, “Ressenya històrica de la banda de cornetes i tambors «Verge de la Serra», de Montblanc”, 100 (1995), p. 24-27.
- Josep M. C[ontijoch] C[asanovas], “La partitura de Sant Josep”, 110 (1997), p. 36-37.
- José Sánchez Real, “L'orgue del segle XVII”, 111(1997), p. 30-31.

Arquitectura i urbanisme

- “Els molins de la vila”, 90 (1994), p. 24-26.
- Josep M. Grau Pujol, “El creixement urbà de Montblanc a finals del segle XVIII”, 100 (1995), p. 51-55.
- “i II”, 101 (1996), p. 34-38.
- José Sánchez Real, “El pont de Vilaverd”, 109 (1996), p. 32.

Biografies

- Joaquim Albareda, “Francesc de Castellví: Protagonista i historiador de la Guerra de Successió a Catalunya (1705-1714)”, 90 (1994), p. 27.

- Josep [Andreu Domingo], “Ramon Porté, el cor de la revolta”, 106 (1996), p. 6.
- Josep M. Carreras-Dolors Sabaté, “Maties Palau Ferré”, 107 (1996), p. 29-34.
- Francesc Escatllar Torrent, “Salvador Poblet Compte. Un montblanquí arrelat a Tarragona”, 101 (1996), p. 31-32.
“Pere Soler Ventosa, un lillenc a Tarragona”, 102 (1996), p. 35-36.
- Josep M. Grau Pujol, “Els Grinyó de Montblanc”, 104 (1996), p. 29.
- Andreu Mayayo Artal, “Ramon Porté, un segle de vida montblanquina”, 106 (1996), p. 7-8.
- Josep Olesti, “Andreu Caixal Miró”, 101 (1996), p. 26.
“Josep Fusté Ferré”, 104 (1996), p. 22.
- Francesc Sifre [Pérez], “Ramon Porté, poeta llibertari”, 106 (1996), p. 8-9.
- Jordi Tous, “Antoni Andreu i Abelló, “Un montblanquí fundador del Front Nacional de Catalunya”, 101 (1996), p. 28-29.
(i II), 102 (1996), p. 32-34.

Llengua i literatura

- Josep [Andreu Domingo], “L'amo dels monjos del Cistell”, 99 (1995), p. 3.
(II), 100 (1995), p. 4-5
(i III), 101 (1996), p. 4.
- Jordi M: Bou Simó, “Goigs a la Mare de Déu de la Serra de Montblanc. Arxiu de Poblet”, 107 (1996), p. 68-70.
- Josep M. C[ontijoch] C[asanovas]
Secció: *Persones, terra*.
[Sense títol] 89 (1994), p. 30-31.
“El polític i els electors”, 90 (1994), p. 23.
“El doctor Esteus i les vacances”, 91 (1994), p. 32.
“El trabuc del Sr. Rector”, 93-94 (1994), p. 32-33.
“Els dies de l'Urna”, 96 (1995), p. 32-33.
“La padrina”, 97 (1995), p. 25-26.
“El cotxe del pepet”, 98 (1995), p. 23.
“Concomitàncies”, 100 (1995), p. 41.
“La mantellina”, 103 (1996), p. 28.
“...De la reial Acadèmia”, 104 (1996), p. 24-25.

- “Coses de la Maria pastoret”, 105 (1996), p. 23-25.
- “L'amiga definidora”, 106(1996), p. 28-29.
- “El llegat de Sant Jordi”, 108 (1996), p. 26-27.
- “Llicenciat per Compostel·la”, 109 (1996), p. 33-34.

Onomàstica i toponímia

- Josep M. C[ontijoch] C[asanovas], “Els renoms de Montblanc”, 88 (1994), p. 30.
- “Cal busca agulles”, 95 (1995), p. 28.
- “Cal xolis”, 92 (1994), p. 30-31.
- “La Roca Xanxa”, 99 (1995), p. 28-29.

Geografia històrica

- Jaume Felip Sánchez, “Aiguats històrics a Montblanc”, 92 (1994), p. 37-41.
- “La mina de la Sallida”, i 98 (1995), p. 21-22.
- Josep M. Grau Pujol-Roser Puig Tàrrach, “Dades per a la història del clima: Les rogatives per la pluja a la Conca de Barberà (segles XVIII i XIX (I))”, 97 (1995), p. 27-31 (i II), 98 (1995), p. 24-27.

Addenda

Índex dels articles en humanitats i ciències socials de la revista *El Foradot* núm. 0 (2000).

Per un oblit en l'article que indexava els treballs de la revista bimestral de Montblanc, *El Foradot*, publicat a l'Aplec 25 (2007), p. 226-233, vàrem ometre involuntàriament el número 0 del mes d'abril de l'any 2000. A fi de reparar aquest descuit, relacionem el seu contingut:

Història contemporània

- Josep M. Porta i Balanyà, “Les Fires de Montblanc”, p. 10-11.

Història de l'Art

- Anònim, “Ismael Balanyà: en memòria d'un artista i el seu compromís per Montblanc”, p. 15-16.
- Albert Palacín, “Santa Maria de Montblanc, la Catedral de la Muntanya”, p. 24-25.

- Joan M. Pujals Vallvé, “Una passió per Montblanc [Sobre el pintor Maties Palau Ferré]”, p. 12-14.

Sociologia

- Anònim, “Grans serveis a domicili”, p. 28-29.

Excursionisme

- Jordi Romeu, “Un tomb per les ermites de la Conca”, p. 32-33.

ESPITLLERA

Revista d'informació MONTBLANQUINA

SEGONA ÈPOCA - Montblanc, 19 de maig de 1994 - núm. 87

FOTO: NOU ESTUDI

EDITORIAL

Hola amics!

Tornar a començar? Potser millor. Seguint doncs partim d'una obra deixada a mig fer i amb la promesa formulada d'una represa.

A la porta d'aquesta nova etapa volem dir gràcies. Gràcies montblanquins que ens heu fet confiança subscriuint-vos novament força de vosaltres; gràcies Ajuntament de Montblanc per la bona acollida; gràcies als comentaristes en tots els sentits perquè d'ells aprendrem a fer una revista millor. Gràcies amics tots. I encara un prec inicial. Ajudeu-nos a fer una publicació digna d'aquest poble i de la seva història, cadascú des del seu lloc i la seva capacitat. Feu-vos responsables d'aquest vaixell que avui retorna a la mar de la nostra societat local. Sapigueu tenir commiscació de les nostres errades i ajudeu-nos a corregir-les amb la vostra crítica i sobretot amb el vostre exemple.

Espitllera no és ningú i és tothom alhora, tothom que vulgui ser-ho. Espitllera és el forum comú on les veus de tots cal que s'hi facin sentir, i on les opinions emeses serveixin per modelar.

Aquest número que teniu a les mans dista molt d'allò que concebim a priori com la revista que Montblanc mereix. Hi manquen moltes

veus que esperem trobar-hi, hi falta el pòsit que només el temps ens retornarà; potser hi ha precipitació a causa d'una desmesurada il·lusió per veure la llum. Hi ha, sens dubte, manca de planificació i estructuració de continguts - s'ha fet un xic a consciència - per tal que aquesta planificació sigui el fruit col·lectiu dels que hi vulgueu

participar, ja a partir del proper número, i fer-vos alguns continguts a la vostra mida.

Ànim amics! Us volem a tots, us esperem a tots; necessitem de tothom!

FESTES I FIRES DE
SANT MATIES
(pàg. 12)

Entrevista a
Isabel Clara Simó
(26)

La Setmana
Medieval
(9)

Reportatge del
Centre d'A. Primària
(32)